

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

27. Yaşama Dönemi'nde sunmuş olduğum; 2/852; 2/875; 2/911; 2/918; 2/920; 2/926; 2/927; 2/929; 2/930; 2/931; 2/932; 2/933; 2/934; 2/935; 2/936; 2/937; 2/939; 2/938; 2/941; 2/942; 2/962; 2/1006; 2/1007; 2/1008; 2/1009; 2/1010; 2/1011; 2/1143; 2/1230; 2/1232; 2/1423; 2/1761; 2/2042; 2/2081; 2/2095; 2/2206; 2/2326; 2/2471; 2/2582; 2/2692; 2/2737; 2/2754; 2/2843 ; 2/2878; ; 2/3080; 2/3182; 2/3328; 2/3337; 2/3359; 2/3384; 2/3655 ; 2/3859; 2/3929; 2/3995; 2/4017; 2/4203; 2/4408; 2/4415; 2/4439; 2/4563; 2/4572; 2/4582; 2/4602; 2/4627; 2/4643; 2/4696; 2/4700 2/4712; 2/4947; 2/4949; 2/4950; 2/4959 sayılı kanun tekliflerimin İctüzüğün 77 inci maddesi uyarınca yenilenmesini saygılarımla arz ve talep ederim. 26.07.2023

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Yeşil Sol Parti Grup Başkanvekili

Erzurum Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	Adalet Komisyonu
Tarih: 8 Ağustos 2023	Esas No: 2/1444

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
26 Temmuz 2023
Numara:

TBMM GENEL MÜDÜR
26 Temmuz 2023
No: 1256412

T.C. YASAMA
HALKILARIN DAVASININ KURULU
Grup Cengiz
Sayı : 390
Tarih : 13.09.2018

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda değişiklik yapılmasına dair kanun teklifimiz ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

HDP Siirt Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI		
Tali Komisyon		
Esas Komisyon	Adalet	
Tarih :	15 Ekim 2018	Esas No: 2/1009

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
13 Eylül 2018
Numara:

TBMM GELEN EVRAK
13 Eylül 2018
No: 351041
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

Son yıllarda çeşitli vesilelerle galeyana gelen halk kitlelerinin şiddet eylemlerini desteklemesi neticesinde toplumda linç girişimleri ve toplumsal şiddet olayları artmıştır. Ancak linç girişimine karışan her bireyin hukuk önünde, hukuki yollarla hesap vermesi gerekir. Aksi halde; kişilerin hukuka başvurmaksızın kendi adaletlerini yaratma güdüsü yaygın bir hal alır ve bu da kamu düzeninin bozulmasına yol açar ve hukuk devletine de zarar verir. Bu nedenle, linç girişimlerini haklı gösterir, destekler hatta teşvik eder görünen kişilerin mutlaka soruşturmaya tabii tutulması da gerekir.

Az evvel de ifade ettiğim üzere halk kitleleri linç ederek öldürme eylemlerinin “haklılığına” dahi inanmış durumdadır. Geçtiğimiz yıl gerçekleşen 7 Haziran Genel Seçimleri öncesi partimiz birçok il ve ilçede linçe maruz kalmış, birçok yerde parti binalarımız yakılmış, taşlanmış, parti çalışanları ile milletvekili adayları darp edilmiş, hakarete maruz kalmıştır. Yine Kürt işçiler batı illerinde halkın şiddet içeren eylemlerine maruz kalmış, yaralanmış, göçe zorlanmıştır. Kürt vatandaşlara ait işyerlerinin yakılması gibi olaylar sıklıkla yaşanmış, bu şiddet eylemlerini gerçekleştiren vatandaşlar yaşananların haklı tepkiler olduğunu ifade etmişlerdir. Vatandaşların 155 hattını arayarak komşusunun Kürtçe konuştuğunu ihbar eder hale gelmiş, Kürtçe şarkı söyleyen vatandaş fiziksel şiddetin odağı olabilmektedir. Bilinen bir örnek de şu şekilde gerçekleşmiştir: 7 Mayıs 2010’da, br siyasi partinin Deniz Gezmiş’in resmi olan bir afişi asma izni almak için kaymakamlığa başvurması üzerine kaymakamlık *“Yapacağınız bu olay suç ve suçluyu övme olacaktır... Yayar ve asarsanız linç edilirsiniz, ben bile sizi kurtaramam.”* şeklinde cevap vermiştir. Bir diğer bilinen örnek de 2006 yılında öğrenciler tarafından gerçekleştirilen protesto gösterisi üzerine öğrencilerin linç edilmek istenmesinin, dönemin İstanbul Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah tarafından *“Gerekli ve güzel bir tepki”* olarak ifade edilmiş olmasıdır. Kuşkusuz çeşitli linç kapsamında yapılan çeşitli açıklamalar bazan bu eylemi halk nazarında meşru göstermiştir.

Elbette Giderek artan ve toplumda gerilime yol açan bu eylemler toplumsal kırılmayı derinleştirmektedir. Esasında bu tür şiddet eylemleri kamu düzenini bozmakta, toplumsal olayların şiddetinin dozunu giderek artırmaktadır. Kamu düzeninin bozulmasına yol açan ve hatta ülke halkarı arasında derin uçurumlar yaratan bu eylemlerin bir ceza yaptırımına bağlanması elzemdir. Gelişmiş ülkelerde linç ayrı bir suç olarak düzenlenirken, Türkiye’de ise mahkemelerde linç kapsamındaki şiddet eylemleri müessir fiil olarak ya da ölüm var ise cinayet olarak değerlendirilmektedir. Kuşkusuz bu bakış açısı ve sadece gerçekleşen eylem bazında cezalandırma yöntemi tehlikelidir. Linç suçunda suçun oluşumuna ilişkin saikin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Ancak bu şekilde toplumsal barış sağlanabilir ve hukuk devletinden söz edilebilir.

Dikkate değer bir diğer nokta da; linç kapsamındaki şiddet eylemlerinin kanunlar tarafından suç olarak tanınmamasının buna dair eylemleri meşru göstermesi olmuştur. Burada ortaya çıkan netice ise modern devletin kendini reddetmesi ya da modern hukuk devleti ilkesinden vazgeçilmesi noktasında tezahür etmektedir. Yani kişilerin kendince benimsemediği başka bir durumu kendi yöntemleri ile cezalandırması olan linç eylemi hukuk kurallarının da tanınmaması anlamına gelmektedir.

Buradan hareketle şunu da ifade etmek gerekir ki; ceza mevzuatı ihkak-ı hakkı yani bir grubun başka bir grubu kendi saiklerine göre cezalandırma yöntemlerini suç olarak kabul etmektedir. Bütün hukuk sistemleri hakkın yetkili makamlara başvurulmaksızın doğrudan doğruya alınmasını suç saymış olup; bu bahisle bir grup insanın kendi siyasal, felsefî, etnik, cinsel veya dinsel saiklerine göre bir kişi veya grubu cezalandırmaya kalkması da bir suç tanımına kavuşmalıdır.

Bir hukuk devletinde bir grubun kendi kendine hukuk yaratması ve bunu kişi ya da kişilere zarar vererek uygulamaya kalkması; adalet mekanizmasının çöküşüne neden olmaktadır. Bunun önlenmesi ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla “linç” ceza mevzuatında tanımlanmalıdır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE – 1) Türk Ceza Kanunu’nda ayrıca “linç” suçu düzenlenmiş değildir. Çoğu kez linç eylemleri İnsanlığa Karşı Suçlar kapsamında 77 inci maddeye göre değerlendirilmektedir. Ancak linç eylemi, içerdiği bir çok kriter nedeniyle insanlığa karşı suçlardan ayrılmaktadır. Şöyle ki, linç eylemi sistematik biçimde değil galeyana gelmiş halk kitlelerinin aniden gelişen tepkisel eylemleridir. Son yıllarda Türkiye’de farklılıklara olan tahammülün azalmasını müteakip linç girişimleri hız kazanmış, “halkın haklı refleksi” şeklindeki tanımlama bunu meşru göstermiştir. Oysa kişilerin sadece ırkı ya da dini inancı nedeniyle şiddete maruz kalmasının hiçbir meşru tarafı yoktur. Nitekim birçok yurttaş sırf Kürt, Alevi olduğu ya da benzeri farklılıkları nedeniyle galeyana gelmiş kitlelerin şiddet eylemlerine maruz kalmış, fiziki ve ruhsal zararlara uğramışlardır. Bu eylemlerin hiçbir kabul edilebilir tarafı bulunmamaktadır. Ancak linç suçu kanunda tanımını bulmadığı müddetçe halk kitlelerinin kendilerince belirledikleri sebeplerle başka kişi ya da kişileri cezalandırma saikiyle hareket etmeleri ve bu yönde kişilerin yaşam hakkı başta olmak üzere vücut bütünlüklerine, mallarına zarar verme biçiminde seyreden eylemleri meşruiyet kazanacaktır. Bu bahisle Türk Ceza Kanununda müstakil bir düzenleme olarak linç suçu tanımlanmalı ve linç suçu kapsamında eylemler gerçekleştirenlerin cezalandırılması sağlanmalıdır.

Yine madde metninde “ani iştirak” ve “tasarlanmış iştirak” tanımlarına yer verilmiş olup, ani iştirak ile kast edilen herhangi bir ortamda kalabalık yığınların bir anda belli bir amaç için birleşmeleri ve şiddet eylemlerini gerçekleştirmeleridir. Tasarlanmış iştirak ise yığınların çoğu kez sosyal medya yahut çeşitli çağrı araçları ile bir araya gelerek şiddet eylemlerini gerçekleştirmeleridir. Linç kapsamındaki şiddet eylemlerini insanlığa karşı suçlardan ayıran bir diğer unsur da sistematik biçimde gerçekleşmemesi, aniden gelişmesidir. Yine organize suçlardan ayrılan husus ise yığınların bir araya gelip bir organizasyon dahilinde değil ani tepkiler ile çoğu kez tesadüfen bir araya gelmiş olmalarıdır. Linç suçunda şiddet eylemleri cezanın konusu olurken kişilerin siyasi görüş, etnik kimlik, dini inanç, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, felsefi görüş ve benzeri durumlarına yönelik söylem ve hedef gösterme eylemleri nefret suçlarının konusu olup linç suçu şiddet eylemlerini kapsamaktadır.

MADDE – 2) Yürürlük maddesidir.

MADDE – 3) Yürütme maddesidir.

**5237 SAYILI TÜRK CEZA YASASI'NDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE – 1) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Yasası'nın “İnsanlığa Karşı Suçlar” kapsamında yer almak ve 77 inci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki 77/A maddesi eklenmiştir.

“Linç

MADDE -77/A) (1) *Bir kitlenin ortak bir amaç dâhilinde; siyasi görüş, etnik kimlik, dini inanç, cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, felsefi görüş ve benzeri saiklerle sistematik olmayan, birdenbire ortaya çıkan ve bir kişi veya bir topluluğa yönelik olarak gelişen kamu adına hukuksuz şiddet kullanması veya kullanmakla tehdit etmesi, linç suçunu oluşturur. Kamu adına hukuksuz şiddet kullanma eylemi; maddi ve manevi zararlara yol açacak biçimde, yaşam hakkına ve vücut bütünlüğüne saldırı, cana veya mala zarar verme, kişi ya da kişileri yaşadığı bölgeden göçe zorlama ve kişilerin yaşama alanına tecavüzü kapsar.*

(2) Suç birden fazla kişi tarafından işlenebilen bir suç olup failleri birden fazladır. Buna göre linç fiilinin ani iştirak halinde işlenmesi halinde, ölüm söz konusu değilse failler hakkında on yıldan az olmamak üzere ağırlaştırılmış hapis cezasına hükmolunur. Linç fiilinin işlendiği sırada ortaya çıkan diğer suçlardan dolayı her fail genel hükümlere göre ayrıca cezalandırılır.

(3) Tasarlanmış iştirak hallerinde ise verilecek ceza 1/3 nispetinde artırılır.

(4) Linç sonucunda ölüm meydana gelmişse, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

(5) Bu suçtan dolayı zamanaşımı işlemez. ”

MADDE – 2) Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE – 3) Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.